

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

12/93

Nihat İSPİR

Halit HOCAOĞLU

Akif UĞURLU

Dr. Vâkîf ÖZKUL

Muammer NİKSARLI

Derya KORKMAZCAN

Veysel GÜLTAŞ

Ahmet SAMUR

Zeynep BEYDEMİR

İsmail BEYDEMİR

Osman Sulhi AKSU

Ş. Necmi ÖZER

Mehmet ORHAN

Erol KORKMAZ

ABONELERİMİZ

<p>356- Bircan-Adalet UYANIK
10. Cadde Uğurlu Apt.
No: 29/2 Tlf: 223 84 63
Emek-ANKARA</p> <p>357- Cengiz ÖZTÜRK
Şeker Fabrikası
MALATYA</p> <p>358- Ö.Ertuğrul ERBAKAN
Şahlar Mah. 2. Cadde Özamaç
Sitesi C-Blok No: 46/7
Aktepe-ANKARA</p> <p>359- Niyazi SERTTAŞ
Müderis Hüseyin Efendi Mahallesi
23960/Ağın-ELAZIĞ</p> <p>360- Arif KAYA
Nilgün Sokağı No:11/10
Tlf: 427 75 86
06680/ Çankaya-ANKARA</p> <p>361- Yusuf Ziya ÖZKAN
Toplu Konutlar 3. Sokak Fulya Apt. 1/6
Tlf: 2800498
Eryaman-ANKARA</p> <p>362- Ali KARAKAŞ
94. Sokak No: 20/39 Öncü Sitesi
Tlf: 286 57 23
Karakursunlar-ANKARA</p> <p>363- Mehmet Serdar OĞUZ
Atatürk Bulvarı No: 139 Beymen
Mağazası
Bakanlıklar-ANKARA</p> <p>364- Semra LÜLECİ
İlk Sokak No:37/A Yeni Başak Eczanesi
Tlf:231 06 26
Anıttepe-ANKARA</p> | <p>365- Mehmet UĞUR
İlkadım Mah. Namdar Sokak No: 482/18
Dostlar Apt.
Tlf : 483 26 00
Dikmen-ANKARA</p> <p>366- Mithat KILBEY
Okçumusa Cad. Trablus Han
No : 4/4 Karaköy-İSTANBUL</p> <p>367- Nazım GÜNEŞ
Terzi Rızaiye Mah. İnönü Cad. Yalova
Sokak No : 64/B
Tlf :0424/236 23 88
ELAZIĞ</p> <p>368- Şahabettin ÖZER
Kızılarpınarı Cad. Ahmet Çavuş Durağı
No: 65/9 İpek Apt.
Tlf: 314 37 00
Keçiören-ANKARA</p> <p>369- Prof. Dr. Nebahat KUM
Refik Belendir Sokak No: 103/16
Tlf: 438 14 00
Çankaya-ANKARA</p> <p>370- Nezahat DEMİR
Dikilitaş Başarı Sokak No: 3/8 Atay Apt.
Tlf: 561 11 99
Bakırköy - İSTANBUL</p> <p>371- Tayfur DIŞÇIOĞLU
Beyler Sokağı No: 27/21
Tlf : 355 83 85
Keçiören - ANKARA</p> <p>372- Resul ÖZÇELİK
Uygarkent Sitesi İnönü Mah. No: 5/4
Tlf: 250 99 11
Batıkent - ANKARA</p> |
|---|---|

ağın

DÜŞÜN ve SANAT
DERGİSİ MUHABİRLERİ

İsmail BEYDEMİR : Ağın
Gürol KORKMAZ : Malatya
İ. Cengiz YÜCEL : İzmir
Asal UÇKUNKAYA : İstanbul
H.Cüneyt ÖZKUL : Ankara
Rahmi SERTTAŞ : Elazığ

Sahibi
AĞIN Kültür ve Dayanışma Derneği
Adına
Dr. VÂKIF ÖZKUL

★
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
MUAMMER NİKSARLI

★
Yazı Kurulu
Nihat ASYALI
Dr. Vâkif ÖZKUL
Nihat İSPİR
Rüştü ASYALI
Muammer NİKSARLI
Mehmet ORHAN
Mehmet Ali BİLİR
Mustafa NİKSARLI
Gündüz TURAN

★
Teknik Yönetmen
Taner BERİKMAN

★
Yazışma Adresi
Necatibey Cad. Uysal Apt. No: 20/16
Tel: 230 11 54 06430 - ANKARA

★
PTT 101843 NOLU
Çek Hasabı

★
Gönderilen yazılar yayınlansın
yayınlanmasın iade edilmez ve
telif ücreti ödenmez
Bu dergide yayınlanan yazılardaki
fikirler yazarlarına aittir.

★
DERGİMİZ AYDA BİR ÇIKAR
Yıl: 3 Sayı: 28
ARALIK- 1993

Dizgi-Grafik: Biçem Dizgi 231 22 56
Baskı: Tahrân Ofset - 229 91 55
Kapak: 1937 Yılında İsmet İNÖNÜ
Malatya Halkevinde Ölümünün 20.
Yıldönümü Anısına
Fotograf: İsmail BEYDEMİR
Arşivinden

BENİM AĞIN'ım ve BENİM AĞIN'lım

Muğla'nın Fethiye ilçesinde düzenlenen bir seminer dolayısıyla Ekim ayı sonunda, bu güzel ilçeye görevli olarak gitmiştim. Aynı hafta içerisinde ağabeyim de Marmaristeki Oftalmoloji (göz hekimliği) seminerinde idi. Seminer sonrası ağabeyimle beraber Antalya-Manavgat-Kayseri-Malatya üzerinden Elazığ'a geçtik. Bir gece Antalya'da, bir gece Manavgat'ta, birer gece de Kayseri ve Malatya'da kalmak suretiyle 12 Kasım'da Elazığ'a ulaştık. Gündüzleri yolculukta, geceleri kısıtlı zamanımızla bulabildiğimiz akraba, hemşehri ve eski dostlarla beraber geçti. Kasım ayı başları olmasına rağmen önce yeşil bir Akdeniz, Akseki'den Seydişehir'e doğru da şahane bir sonbaharla çamin yeşilinden, sarıya, kahve renginden kırmızıya akla gelebilecek bütün tonlarının süslediği dağlardan, bağlardan geçiyorduk. Kayseri-Malatya-Elazığ yolunda da çok güzel bir sonbahar vardı. Fethiye'den ayrıldığımız günlerde gerek orada ve gerekse Antalya'da denize girenler vardı. Antalya Konyaaltı'ndaki Yedi Mehmet Lokantasında Aluşaklı Aydın (vergi kontrolörü) ve Bursa'dan tanıdığımız yine maliyeci arkadaşımız Edip beylerin misafiri olarak yediğimiz öğle yemeğinin ne kadar güzel bir ortamda geçtiğini ancak oraları gezen okurlarımız bilebilirler.

Evet dört günlük bir araba yolculuğuyla, gönlümüzce eğlenerek Akdeniz'den Torosları geçerek Konya ovası ve Kayseri ve nihayet Elazığ'a gelmiştik. Bütün bu güzellikleri sindire sindire tadarken Malatya toprağına girişimiz ve hele Karakaya baraj gölü üzerinden

köprüyle Elazığ toprağına girişimiz bir anda bütün o güzellikleri geride bırakmıştı diyebilirim. 16 Kasım sabahı da Ağın'a hareket ettik. Cip, Poyraz köyleri, Keban'daki bir kahvede yandaki fırından aldığımız sıcak ekmekle çay molası ve nihayet Denizli'nin başı ve Böğürlü tepesi karşımızdaydı. Ağabeyimle aynı anda ve aynı heyecanla "Böğürlü değilmi" diye soruyorduk. Üzerinde değil bir orman, bir ağaç bile yoktu. Ama Böğürlü idi orası ve hemen arkasında da Ağın vardı. Karşısı ise Konak'tı. İlkokul sıralarında rahmetli Şeref (dayımın oğlu) ve arkadaşımız Osman'la günlerce plan yapıp nihayet bir gün tepesine çıkivermiştik. Şunu hiç abartmadan söyleyebilirimki bizim o heyecanımızı ve duygumuzu Everest'e ilk çıkan dağcılar yaşamamışlardır.

Doksana yakın yerleşim yeri saymıştık o tepeden. Akşamki, rahmetli Ferit dayımın sopası da vız gelmişti. Konağın hemen üzerinden geçtik. Karış karış tanıdığım dereler, tepeler. Her taşında, her karış toprağında çocukluğun en mutlu heyecanlarını saklıyan yıkılanlar, düzlükler, bahçeler. Feribotla geçiş, işte burası da Komlar, sonra yeni Pağnik. Fazlı dayıların göle bakan odalarında güzel bir sini sofrası. Acaba Konyaaltı Yedi Mehmet'in kumsal kenarındaki o turistik lokantasında yediklerimiz (ki çok beğenmiştik) bu kadar lezzetli ve güzelmiydi.

Biraz sonra da bembayaz birer toprak yığını olan Hekemat ve Osman tepeleri. Bu defa da, Böğürlü'ye çıktığım günün bir başka türlü duygu ve heyecanını yaşıyordum. Ağabeyimle, işte Ağcabayır, işte Hekemat diye heyecanla tekrarlıyorduk.

Bu yazıdan amacım, 14 yıl aradan sonra gittiğim ve bir kısa günde görebildiğim kadarıyla Ağın'dan söz etmekti. Ancak, dünyanın birçok yöresinden gelen insanların hayran kaldıkları o turistik yöremizden Ağın'a geçerken yaşadığımız duyguları yazıyla olsun sizlerle paylaşmadan edemedim.

Sayın Kaymakamımızı ziyaret ettik. Masasının üzerinde değişik renkte mermer parçaları vardı. Ağın çevresinden aldığı bu numuneleri inceleterek üzerinde araştırmalar yapıyordu.

Sayın Belediye Başkanımıza giderken karşılaştığımız İlçe Müftümüzle de bir çay içimlik sohbet edebildik. Belediye Başkanımızla çaylarımızı yudumlarken gün akşama dönüyordu. O aradan faydalanarak Uzungil'e kadarki yürüyüşümüzde, Lingir dayıyı göremeden, TEK müdürü Erol'un elinden bir akşam kahvesiyle çok zor kurtulduk.

O akşam Belediye Lokantasında Kaymakam Bey, İlçe Tarım Müdürümüz, Ersan Hoca ve Erol Korkmazla geç vakte kadar süren akşam yemeği sohbeti. Ertesi gün Gemuhlu Vahap'ın evindeki o güzel kahvaltı, Mahalle komşularımız... İlkokul arkadaşım Meliha bahçede leblebi kavuruyordu. Elmas ablayı, Pakize Teyzeyle beraber Sıdika ablada bulduk. Kahvede ise oldukça geniş bir dost çevresi oluştu ve ağır bir rahatsızlık geçirdiğini duyduğum Gencağa ağabeyin de sağlıklı bir şekilde oraya gelebilmesi ise ayrı bir mutluluktu. Daha birçok kişiyle beraber Andirli Gül emiye de, Polis Nizayi'ye de "geleceğiz" sözümüzü maalesef yerine getiremedik. Er

(Devamı 11'de)

YENİDEN YERLEŞİMDE ORTAYA ÇIKAN PSİKOLOJİK BOZUKLUKLAR(*)

Dr. Vakıf ÖZKUL
Psikiyatrist

Konumuz göç olayı olduğuna göre, önce göçün bir tanımını yaparak konumuza girelim. Göç ilk olarak hayvan topluluklarında başlamıştır. En çok kuşlar ve balıklarda göze çarpar. "Türdeş bir hayvan topluluğunun üreme bölgesi ile kışlama bölgesi arasında gidip geldiği düzenli ve genellikle de mevsime bağlı olarak yaptıkları yolculuktur."

Yatay ve dikey olarak uygulanan bu göçler hayvan türlerine göre birkaç yüz metreden üç bin kilometreye kadar değişmektedir. (BALİNA ÖRNEĞİ)(**)

Bizi ilgilendiren göçler bireysel, familial ve toplumsal göçlerdir. Kişilerin, sosyal, ekono-

mik, siyasal, etnik, fiziksel ve doğal zorunluluklar karşısında yaşadığı topluluğu değiştirmesi olayıdır. Göçün normal yer değiştirmelerden ayrılan tarafı, göç edinin eski toplumsal ilişkilerini değiştirmesi ve yeni ilişkiler kurmak zorunda kalmalarıdır.

Dünyadaki göçler 50000 yıldan beri devam etmektedir. Bunlar genelde uzun mesafeli olmamıştır. Ulaşım araçlarının gelişmesi ile uzun mesafeli ve kitlesel göçler başladı. 1820'den sonra bir asırlık süre içerisinde 55 milyon Avrupa'lı Amerika'ya göç etmiştir. 2. Dünya savaşıdan sonra gelişmekte olan ülkelerden sanayileşmiş ülkelere göçler yoğunluk kazandı. 1960'dan sonra 13 milyon

(*) Bu bildiri, 1-5 Kasım 1993 tarihleri arasında Dünya Bankası, D.S.İ. Genel Müdürlüğü ve Anadolu Kalkınma Vakfı'nın katılımı ile Fethiye'de düzenlenen seminerde sunulmuştur.

(**) En uzun göçü yapan deniz hayvanlarından iki balina Kuzey Denizinde buzullar arasına sıkışmış ve Sovyetler Birliği dağılmadan önce Amerika ile iki süper gücü bir anlaşma noktasında ilk defa bir araya getirmiştir.

göçmen Avrupa'ya yerleşti. Asya ülkelerinde de yönetimler, savaşlar ve zorlamalar sonunda büyük göçler oluştu.

Prof. KÖKNEL göçü şöyle tanımlamıştır: Sözlük anlamda göç ailenin, ev, köy, kent, ülke değiştirmesidir. ancak zorlamaya neden olan göç, doğal, ekonomik, kültürel, politik nedenlerle bireylerin, ailenin belirli bir toplum kesiminden bir köyden, kentten, ülkeden başkasına gidip yerleşmesi olayıdır.

Biz günümüzdeki geniş ölçekli iç göç olaylarına bir göz atalım.

Sanayileşme sürecinde ilk büyük göçler kırsal kesimden kente yöneliktir. Ülkemizde bunlardan, bu tip örneklerden biridir. Bu tür göçler toplumda yapısal bir dönüşüm aracı olmayıp, daha iyi yaşam koşulları arayışının bir sonucudur. Kırsal alanlarda makinalaşmaya gücü yetmeyenler, tarım kredisi dağıtımındaki koşullar, kentlerde inşaat sektörünün büyümesi, fabrikaların kurulması, karayollarının yapımı ile ulaştırma araçlarının artışı, kentlere akımı kolaylaştırmıştır.

1940'da Türkiye nüfusunun %18'i kentlerde, %82'si kırsal alanda yaşarken bu oran 1950'de %19'a, 1960'da %26'ya, 1970'de %33,3'e, 1980'de %45,5'e 1985'de %53'e ulaştı. Bu büyük bir değişimdir. Yıllık ortalama kentleşme hızı 1945-1950 arasında %0,3 iken 1967-1970 arasında %7,2'ye yükseldi. Daha sonra düşmeye başladı. 1970-1975 arasında %6,3'e, 1975-1980 arasında ise %4,3'e düştü. Bu düşüşün nedeni, köyden kente göç eden insanların azalmasıdır.

İller arasındaki göçün büyük bir kısmı

İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentlere olmuştur. 1980 nüfus sayımına göre, İstanbul nüfusunun %62'si, Ankara nüfusunun %40'ı, İzmir nüfusunun %42'si başka illerde doğmuştur.

İster isteğe bağlı, ister zorlamalı göçlerde, yani yeniden yerleşimde devlete düşen görevler de vardır. Zira, Anayasa'nın 56. maddesi der ki: Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak, çevre kirlenmesini önlemek insanların olduğu kadar devletin de görevidir. Devlet herkesin hayatını ruh ve beden sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak, insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırmak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tekelden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Bu maddeden de anlaşılacağı üzere, insanın sağlığı konut ve çevre ile aynı madde içerisinde ele alınarak gereken önem verilmiştir.

Sağlık konuları içerisinde ruh sağlığı tedavisi ve sonuçları açısından son derece güç olan bir konudur. Bu konudaki, yani yeniden yerleşimdeki ruhsal bozuklukların araştırmaları yeni ve yetersizdir.

Göçlerde ortaya çıkan ruhsal bozuklukları incelemeye çalışalım:

1- Kırsal alanlardan kente gidenler, el aletleri ile yapılan zirai tipteki geçim kaynaklarını terk ederek endüstrileşen bölgelerdeki çalışma zorluğu, ofis işlerinde, ticari hizmetlerde uğraşı, yeni aletler kullanma, bu konularda kendini yetiştirme çabaları, STRES FAKTÖRÜ olarak ortaya çıkmaktadır.

2- Kendi kültüründen, gelenek ve göreneklerinden kopma, büyüklere saygıdan uzaklaşma, kendilerini yalnız ve korumasız görmelerine neden olmaktadır. Sonuçta kendilerini koruma mekanizması geliştirme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Böylece, ANKSİYETE ve AGRESİVİTE doğmaktadır.

3- Baba otoritesinden kopan, eşi ve çocukları çalışmaya başlayan insan evde kimin büyük olduğu karmaşasına girmekte, aileye yeni değer yargıları eklenmektedir. Bu durumda öfke, sertlik, şaşkınlık ve kuşkuyla karakterize PARANOİT fikirler ortaya çıkmaktadır. Burada Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğinde 1967-1968 yıllarında yaptığım bir araştırmanın sonuçlarını sizlere bildirmek istiyorum. Ülkemizden Avrupa'ya işçi göçü başlayalı 7-8 sene olmuştu. Avrupada'ki Türk işçilerinin sayısı ise 700-800 bin kadardı. Orada hastalanarak tedavi gördükten sonra "memleketine git, orada düzelirsin" denilerek gönderilen işçiler çoğunlukla, Ankara'da en büyük klinik olan Tıp Fakültesine başvurulardı. İki sene içerisinde başvuranların sayısı 357 kişi oldu. Bunların sadece 3 tanesi kadın, diğerleri erkekti. Yaşları 25 ile 40 arasında değişiyordu. Bunlardan 244 kişide PARANOİT REAKSİYON, 82 kişide çeşitli tiplerde ŞİZOFRENİK REAKSİYON, 31 kişide PSİKOTİK DEPRESYON tespit edildi. Bu durumu dil bilmeme, konuşulanları anlamama, gelenek ve göreneklerinden kopma, adaptasyon güçlüğü ve kültür farklılığının sonucu olarak görüyorum.

4- Çeşitli düzeylerde DEPRESYONLAR.

5- Yalnızlık duygusu ve içe kapanma (OTİZM).

6- Yabancılaşma: Bundan kurtulmak için aynı sokakta veya aynı mahallede toplanma duygusu. İstanbul'da Aksaray'da, Ankara'da Ulucanlar'da, İzmir'de Şirinyer'de kümelenen hemşehrilerim gibi.

7- PANİK REAKSİYONU.

8- KOMPLEKS D'ENFERİORİTE-Aşağılık duygusu.

9- Batıl itikatlara yönelme. (Fanatizm)

10- Saklama duygusu-geleceğini garantileme.

11- Davranış bozuklukları.

12- Kendini kabul ettirebilme: Oyunlarda çocukların sürekli ebe olmayı kabullenmesi kadınların yerleşik ailelerin kadınları ile dostluk kurabilmeleri için kendilerine özgü alışları ve yöresel yemekler yapıp götürmeleri. Yerleşik aile çocuklarının sonradan katılanları kabullenme zorluğu, çocukların yeni gelenleri taşlamaları.

13- Anne-babaya aşırı derecede saygısızlık, onları beğenmeme, yetersiz bulma. Böylece ortaya çıkan kuşak çatışması, evden kaçmalar, intiharlar. (***)

14- Ahlak erozyonu: Onlar yapıyor biz neden yapamıyalım-deneme ve uygulama.

15- Kamulaştırmadan dolayı devlete karşı olan tepkiler ve güvensizlik.

(***) Son yıllarda boyalı basının ön sayfalarında sıkça okuduğumuz olaylar bunun en çarpıcı kanıtıdır. Birinci dereceden anlaşılarak evlerini terkeden birkaç arkadaşın (özellikle kızların) birkaç ay sonra başka illerde kötü durumda yakalanmalarını. Elele tutuşarak intihar eden genç çiftler, yüksek binaların çatılarından, güvenlik güçleri ve itfaiye tarafından indirilen insanlar.

PAYLAŞMAK VARKEN

**Buğdayı ben öğüttüm
Eti'nin karasabanında
Güneşi ben erittim
Hitit'in kazanında**

**Suyu ben verdim çeliğe
Karabük'ün ocaklarında
Kilimi ben nakışladım
Ak kızımın gergefinde**

**Bakırı ben işledim
İşçimin alın terinde
Kömürü ben kazdım
Yedi kat yerin altında**

**Bağımsızlık ateşini ben yaktım
Ezilen ulusların karanlığına
Gövertir aydınlığımı Atatürk bilinci
Açar yurdumda özgürlük gülü.**

**Bu emek bu sevi bu alınteri
Bu kömür bu demir bu su hepsi bizim
Ama bu sömürü bu aymazlık neden
Eşitçe bölüp ekmeği paylaşmak varken**

Veysel GÜLTAS

BİR ŞİİR KİTABI

İsmail BEYDEMİR

A

ğın'ımızın Aluşağı Mahallesinden İbrahim Fırat hemşerimiz, 1993 Ağustosunda Ağın'a gelişinde, yanında Veysel GÜLTAŞ

hemşerimizin bir şiir kitabını da getirmişti. Dergimizden de adını ve şiirlerini tanıdığımız bu büyük ozanı, GECEYE ANLAT SEVDAMI kitabında; daha yakından tanımanın onurunu bize bağışladığı için, önce İbrahim Fırat'a teşekkür etmeyi bir kadirbilirlik olarak yeğliyorum. Malatya'lı (Hekimhan) bu ozan hemşerimizin adını ettiğim kitabındaki şiirlerini, çölde bunalmış bir susuz gibi kana kana, döne döne içtim. Ozanlık gibi yüce bir sanatı, aşağıda sıraladığım bilimsel çizgilerde, böyle güzel kullanabilen kişiye az rastlanır. Önce bu hemşerimizi gönülden kutlar, bizden küçük olduğunu bildiğimiz için de; "gara gözlerinden doya doya öperim."

Basit ölçümlemelerimizle saptayabildiğimiz başlıklara göre:

1- Yargı ve yargıca yönelik: 8. üzde "çürürse eğer yargılar-bilinki-yeniden birikir herşey, 53; üzde kara cübbesinden soyunup-maviyi kuşandı zaman", 71 üzde son dize; kaybedersin iki şahidin yoksa eğer", 78 üzde sözün sonu yoktur-son sözün nedir diye sorsa da yargıç" gibi örneklemelerimizle, çağdaş yargı ve çağdaş yargıcın örneklemesini yapıyor.

2- Sanatçıya yönelik: 9. üzde" son dize; Ey ozan! hala susarmısın", 66. üzde "Son üç dizede; tanrısal bir coşkudur-gök gürlemesidir. Ozan dediğin", "74 üzde: son 4. dize; Ozanım-ben-gün gelir-sigaya çeker", 84. üzde son dört dize "Dizelerim sancı çeker-Sağar yüreğim-Ne zaman dizilse dizelerim-Kurşuna dizilir", 89. üzde "son üç dize" Birden çözüldü dilim-Ha gayret! -Şafağı delecek kalemim" gibi aldığımız küçük örneklemelerle sanatı ve sanatçının yüceliğini "Gökleri boyama" deyimini de alarak, onca güzel anlatıyor ki.

3- Toplum-Toplumculuk ve Hürmanizma konusunda: 10. üzde "Ben hep sizinleyim-Ey insanlar-Neden suskunsunuz-Tek tek", 19. üz, son dört dize "Henüz yaz-Ağıt yakılmaz demeyin-Korkuya korku veren-Ağıt çağındayız gene", 22. üzden üçüncü dört dize "Fırsat verme yüzüne-Esirgeme sözünü namussuzdan-Onurdur bizi biz yapan-Konuş konuş artık, 41. üzde son dize" O ki siyah bir güldür, açar Afrika'da kızım", 46. üzde son dört dize "Masal mı düş mü? -Varılmamış umutların-Giderim peşi sıra-Daha türküsü yakılmamışki acıların", 59. üzde son dört dize "Haydi şair! -Göğü maviye boya artık -Yağsın yüzüne sevgi-Gülsün yüzü o çocukların", 70. üzde "Ekmek çalma suçlanırsın-Umarsızlığın dilinden anlamaz ki yasa! -Büyük çal alkişlanırsın -Tanrı aşkına bu ne biçim yasa?", 73. üzde son beş

dize "Kıyarsanız insana-Ağaçlara kuşlara-Halkım ben-Gün gelir sizi-Yargılar bu yürek", 75. üzde son üç dize "Kandıramazsınız çocukları-Horoz şekeriyile-Bu günkü çocuklar bambaşka", 77. üzde son dört dize "Dokunmayın kadınlara-Dokunmayın çocuklara-Dokunmayın çiçeklere-Dokunmayın türkülere" 82. üzde son iki dize " ... Sevişmeyi salya sümük sanırsınız-Siz hiç sevmeyi öğrenmediniz ki", 85. üzde son dört dize " Kır kır bitmez-Kırmak ile biter mi?-Bire gidinin dölü-İnsanım insan tükenirmi" diyerek toplumcu felsefenin yüce doruklarından bizlere sesleniyor.

4- Anadolu Ulusçuluğu ve Atatürk konusunda: 24. üzde son dört dize " Kanlı bir akşam üstü-Uzanıyorum sevdanın koynuna-Düşümde Anadolu'yu görüyorum-Yangınlar içinde Anadolu.." 38. üzde son iki dize " Kesemezdi haramiler yolumu-Hitit'in oğluyum ben", 54. üzde son dört dize "Bu emek bu sevgi bu alinteri-Bu kömür bu demir bu su hepsi bizim-Ama bu sömürü bu aymazlık neden?-Eşitçe bölüşüp ekmeği paylaşmak varken" ve aynı üzde dördüncü dört dize de, Atatürk'ün ululuğunu bunca güzel anlatan ozan'a az rastladık. "Bağımsızlık ateşini ben yaktım-Ezilen ulusların karanlığına-Gövertir aydınlığımı ATA-TÜRK bilinci-Açar yurdumda özgürlük gülü."

5- Anadolu Halk Hareketleri ve Halk Edebiyatı: 25. üzde son dördü " Güneşin sarıya dönüşüp-Hünkâr'ın ferman kılığında-Yorgun yüzünde BEDRETTİN'in-Gülüşünün hüznünü gördüm mü?", 28. üz son dört dize de "Vurgun yemiş-Kız memesi AHTAMAR-Hüzündür batan-Van Gölü'nde", 43. üzde Pir Sultan için "Türkülerin hüznü olduğu yerde-Yağmur gibi yağsa da taşlar-Çürümez ki OZAN yüreği-Gül yağmasın yeter ki dost elinden", 48. üzde İ.Fırat'a nın son üç dizesinde "Tarihin sorgusunda-Sorulacak bunların hesabı-Bu umutlar bizi nereye götürür?" Anadolu diliyle çağımızın dertlerini, ozanca söylüyor.

6- Mitoloji konusunda: 31. üzde Sokrates için "Sokratı 'yargının hükmü-Yargıçları ise doğanın hükmü-Hani beşyüzler meclisi!-Gölümsüyor Sokrat'ın yüzü", 34. üz son dört dizede "Adağını verir cömertçe-Bahar ayında Adonis'e-Sevdası çorak yeşili susuz-Dizim dizim diz çöküp ağlar", 36. üzde "Emzirir tanrıları-Onsekiz memeli Artemis-Şimdi-Hoyrat ellerde yaban ellerde-ah sevda!-Bir bil-sen-O gün bu gün-Paramparça düşlerim", 42. üzde " al soluğunu Prometüs'ün-Kat yüreğine direnci-Tantalos işkencesinde-İnsan eti yiyen insan tanrılar", 87. üzde son üç dize de "Geceye anlat sevdanı-Yitik aşklarını-arkadya'nın Lidya'nın" diyor. İnsan bu gâvurca anlamadığı adları görünce, 12 Eylül rejimini getirenlerin, Din dersini zorunlu ders yapıp, Felsefeyi seçmeli ders gibi dışlayanlara dualı?-" (...edesi geliyor.

7- Dil Konusu: Tüm yazılarında çok güzel Türkçeyi işleyen sayın GÜLTAŞ, 57. üzün son dördüğünde "Gören gözüm konuşan dilim-Açan güneşim düşünen usum-Onsuz olmaz varlığımız-İşte Türkçemiz" diye, değerini yerine oturtuyor.

62. üzde Alaşehir'e gelenler için yaptığı çağrıya, mertçe söz veriyorum, bu ulu ozanı görmeden geçmeyeceğiz. Böyle tanıdığımız, bir kaç da olsa, değerli yargıçların varlığı; bizleri Adalet'e bağlıyor. Yerel bir deyimimizle diyorum ki: "TÖREYİZ ÇAĞALARIM".

Elbetteki benim övgü yeteneğim Oktay AKBAL, M. HEKİMOĞLU, Y.Güngör ÖZDEN-Talat HALMAN, Önder SAV vb. kişilerin yanında hiç kalır. Biz küçük AĞIN DERGİSİ okurlarına, teker teker şiirlerini okuduğumuz, dergide yayınlanan ve yayınlanmayan, tüm şiirlerini içeren kitabı tanıtmak istedik. Almak isteyenlerin ALAŞEHİR Yargıçlarından Veysel Gültaş adından istenmesinin yeterli olacağı kanısındayız. 22. Eylül 1993.

Benim Ağın'ım ve Benim Ağın'ım

sanların evdeki akşam yemeğinde Kaymakam bey eşiyle beraberdi, Pakize teyze de Hasan ağabey ve Fahriye ablayla beraber çıktılar yukarıya. O güzel akşam Kaymakam bey'in bir de sanat yönünü keşfettik. Ağın'daki bir tam günü bulmayan bu ziyaretimizle, görebildiklerimiz ne yazıkki göremediklerimizden azdı. Ancak, göremediklerimiz arasında Baba ocağı evimiz de vardı dersem inanın yanlış olmaz.

İki gecelik misafirliğimiz de Lisenin pansiyonunda geçti. Tam kırkaltı yıl önce ben de Ağın ilkokulunu bitirip Orta ve Lise öğrenimim için Gaziantep Lisesine gitmiştim. Oniki yaşındaydım. O zaman Türkiye'nin altıncı büyük şehrindeki imkanlar şimdi Ağın'da vardı. Üçyüzden fazla mevcutlu Lisenin 130 öğrencisi yatılı okumakta idi. Bunlar Türkiye'nin çeşitli illerinden gelmiş öğrencilerdi. Müdür Hasan beyden aldığım kısa bilgilerle, yirmiiki öğretmen bu çocukları yetiştirmeye çalışıyordu. Okulun daha da öğretmene ihtiyacı vardı. Ancak, asıl önemli olan, pansiyon binasının ihtiyaçları idi. Çocukların, bir çalışma salonları dahi yoktu ve yemekhaneyi bu işe de tahsis etmişlerdi. Pansiyonun, inşaat sonrası bozuklukları eksikleri ise (ya kapanmayan ya açılmayan musluklardan tutun da hiç birisi çalışmayan tuvalet sifonları ve kapanmayan bozuk tahta kapıları... gibi) saymakla bitecek gibi değildi. Gerek binada ve gerekse bahçede sosyal tesis ve spor tesisi olarak da çok ihtiyaçlar vardı. Ama o güzel insanlar, bütün tarih boyunca olduğu gibi bugün de büyük sabır ve fedakarlıkları, iyimserlikleri ve güleç yüzleriyle o güzel çocukları yarınlara hazırlıyorlardı. Sayın okuyucular, bu sayının yazısını yazmak istediğimi arkadaşlara söylerken bütün amacım özellikle Lisemizin ve pansiyonunun bu ihtiyaçlarını sizlere duyurmaktı. Yazının girişindeki nostalji uzadı ama, inanın ki bu yazıyı bu çocuklarımız ve öğretmenleri adına sizlere seslenebilmek için yazayım istedim ve işte sesleniyorum da. Lisemizin hemen ve uzun vadede çok önemli ihtiyaçları var, bunların karşılanması yönetimi çok aşmakta, bunların karşılanmasında yardımcı olabilecek hemşehrilerimiz veya fahri Ağın'lılar da var.

Geçen 1993 yılına girerken yine bu sütunda yayımlanan yazımızda yeni yıla girerken aklımıza gelenlerden söz ederek, "İki yıl arasındaki birim zamanla neyin değişebileceğini beklিয়েক umutlanıyoruz" demiştik. Ne yazık ki bir yıl önceki endişelerimizin içerdği konular bu güne kadar daha da iç sızlatıcı tablolarla karşımıza çıkmaktadırlar. Kendiliğinden değişmeyecek olan kötülükleri değiştirebilmek için sağlıklı, bilgili kafalı, sağlam yürekli gençlerimizi beklemekteyiz. Ancak, şu anda da onların bizim yardımlarımıza ihtiyaçları var.

Bu duygularla, Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği ve Dergimiz çalışanları olarak hepinize sağlık ve mutluluklarla dolu nice yıllar dileriz.

Nihat İSPİR

HEY GÖNÜL

Yükseklerde uçup, seyran ederdin,
Kanatsız leyleğe, döndün hey gönül.
Hülleyi Hocaya sen öğretirdin,
Safdırık erkeğe döndün hey gönül.

Suya giden kızı kendin döverken,
Sen testiyi kırdın, suya giderken,
Dağlarda dolaşan, koca kurt iken,
Uyuz bir köpeğe, döndün hey gönül.

Cümle yaya iken, sen idin atlı,
Atın küheylandı, sanki kanatlı.
Latilokum idin, şekerden tatlı,
Acı bir keleğe, döndün hey gönül.

Eskiden soğanla ekmeği yerken,
Ağzın sulanırdı, kendiliğinden.
Hovardalık edip, kız kovalarken,
Destursuz gerdeğe, girdin hey gönül.

Karada denizde, hemen her yerde,
Merhem olur idin, onulmaz derde.
Sitem kâr eylemez, böylece sende,
Yolunmuş ördeğe döndün hey gönül.

Gül bahçesinde bir çiçek iken,
Kurudu kökenin, devran dönerken.
Kanadı rengarenk kelebek iken,
Kurumuş böceğe döndün hey gönül.

Ezanla kalkıp, her sabah erken,
Dosta el sallardın, işe giderken.
Çiçekten bal yapan, bir arı iken,
Mülevves sineğe, döndün hey gönül.

Hayatın cilvesi, gam ve kederle,
Sanki berabersin, tüm ölenlerle.
Lüzumsuz, mânâsız, boş ninnilerle,
İçi boş beşiğe, döndün hey gönül.

Serab-ı ömrümü sayıp dökerken,
Sürçülisan ettin, kendiliğinden.
Erzurum Barını, sen öğretirken,
Acemi köçeğe döndün hey gönül.

Hey Halit, kendine fazla güvendin,
Bana kurşun bile, işlemez derdin.
Eskiden yağız bir, küheylan idin,
Sırtı boz eşeğe, döndün hey gönül.

Halit HOCAOĞLU

YENİDEN YERLEŞİMLERİN ÖRGÜTLENMESİ İÇİN KOOPERATİF MODEL ÖNERİSİ^(*)

Muammer NİKSARLI
Kent-Koop. Gen. Başkanı

Büyük ölçekli kamulaştırma ve kamulaştırılan alan üzerindeki nüfu-sun yeniden yerleşimi ülkemizde karşılaşılan önemli sorunlardan biridir. Bu konuda da Keban Baraj gölü için, öngörülen alanın kamulaştırılması, nüfusun yeniden yerleşimi en çarpıcı örneği oluşturmak-tadır. Keban'da ortaya çıkan sorunların yeniden yaşanmaması için kamulaştırma ve yeniden yerleşim (iskan) politikalarının birlikte ele alınıp, düzenlenmesi gerekir. "Serbest iskan" politikası özünde yeniden yerleştirme (iskan etme) ile bağdaşmamaktadır. Bu nedenle yeniden yerleşimin kurallara bağlanması, örgütlü bir hareket olarak sürdürülmelidir.

Ancak tarih boyu zorunlu yerleştirmenin (mecburi iskan) başarısız kaldığı da unutulmamalıdır. Burada öne sürülen düzenli, örgütlü yeniden yerleşimden kasıt; demokratik ilkelere uygun, yeniden yerleşecek kimselerin doğru-dan söz sahibi olduğu bir örgütlenme biçimidir. Böyle bir örgütlenme ise, hukuk sistemimizi zorlamadan, kooperatif model olarak belirlenebilir. Çok amaçlı bir kooperatif model içinde örgütlenme, yeniden yerleşimi bir süreç olarak izleyebilecek, kamulaştırma kararından başlayarak, nihai yerleşime kadar geçecek süreci kendisi yönlendirecektir.

Yeniden yerleşecek kimselerin örgütlenmesi ile ortaya çıkacak olan yeniden

[*] Bu bildiri, 1-5 Kasım 1993 tarihleri arasında Dünya Bankası, D.S.I. Genel Müdürlüğü ve Anadolu Kalkınma Vakfı'nın katılımı ile Fethiye'de düzenlenen seminerde sunulmuştur.

yerleşim kooperatifleri tüm yerlerin sorunlarını yanıtlayacak yapıda olmalıdır. Bir başka deyişle, yeniden yerleşim planlamasını sürdürecektir, gerçekleştirmesini sağlayacak, daha sonra da izleyecek birim kooperatif olmalıdır.

Zorunlu göçün yönü (kırsal ya da kent- sel alanlardan birisinin seçimi), istihdam sorunu, elde edilecek kamulaştırma bedelinin kullanımı gibi konular ancak kooperatif çatısı altında oluşturulacak projelerle sağlıklı bir biçimde belirlenebilir. Daha da önemlisi projenin uygulanabilirliği, projenin sahiplenilmesine bağlıdır. Kooperatif model bu açıdan başarılı olmaktadır. Yeniden yerleşeceklerin ortak gereksinimlerini belirlemeleri sırasında ilgili kamu görevlilerinin en azından tartışmaya katılma-ları, kooperatif üyelerini bu konuda bilgilendirmeleri, olanakları açıklamaları gerekmektedir.

Bu çerçevede kamu, yerleşim kooperatiflerine destek veren, yönlendiren, yeniden yerleşim politikalarını kooperatifleşmiş yeniden yerleşecekler ile birlikte oluşturacak bir konumda bulunacaktır.

Ba bağlamda:

- Yeniden yerleşime konu olan inşaat gücünün istihdamının planlanması,

- İstihdama yardımcı ek yatırımların yeniden yerleşim başlayınca hazır olacak biçimde söz konusu bölgede başlatılması,

- Devletin verdiği kamulaştırma paralarının verimli yerlere kanallize edilmesi,

- Yeniden yerleşime açılacak yerdeki sosyo-ekonomik yapının, terkedilecek bölgeden daha geri bir düzeyde olması,

- Yeniden yerleşim alanlarının iklimsel açıdan da uyum sağlamayı kolaylaştırması, kooperatif örgüt aracılığıyla daha kolay planlanabilir.

Planlamanın başarısızlığa uğraması değişik planlama birimleri arasındaki uyumsuzluk ve kopukluğa bağlıdır. Kooperatif, değişik birimler arasında sürekliliği ve ilişkiyi sağlayacak örgüt olarak planın uygulanma şansını arttıracaktır. Ayrıca böyle bir model, yeniden yerleşimde şikayet konusu olan devlet müdahalesini de asgari düzeye indirmiş olacak, "zorunlu göç," istenen ve bu doğrultuda planlanan bir yeniden yerleşime dönüşecektir.

DUYURU

İstanbul Ağın Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin geleneksel yemeği 29-Ocak-1994 Cumartesi günü saat 19.30-24.00 arasında Yenikapı Karides Gazinosunda yapılacaktır.

Tüm hemşehrilerimizin ve geceyi ağız tadıyla geçirmelerini dileriz.

BİL KENDİNİ

Gelin dostlar tanışalım,
Doğru doğru konuşalım,
İnsanlıkta yarışalım
Ayrı görme sen kendini.

Tarih olmuş yazılmışız,
Aşılmaz dağlar aşmışız,
Çağ kapayıp, çağ açmışız
Gayri tanı sen kendini.

Bir damla su hayat verir,
Deryalarda adam ölür...
Acep hikmet nerden gelir?
Öğren artık sen kendini.

Bir el, bir elle oğulur,
Ettiklerin hep sorulur,
Seller deryada durulur,
Bilir isen sen kendini.

İşte beyaz, işte kara,
Gönlünü aç yüce nura,
Kavuşmak için huzura,
Herşey olma, bil kendini.

Ne yoksulluk, ne zenginlik,
Ne güzellik, ne çirkinlik,
Zaman varken yap iyilik
Erenlerle gör kendini.

Sen kendini iyi tanı,
Unutma ulu atanı,
Hem göçeni, hem kalanı,
Yaradanı iyi tanı.

Eller ellere tutulur,
Ummanlardan yol açılır,
Düzgün yollarda şaşılır,
Tanımazsan sen kendini.

Tutun birlikte olalım,
Her dem dostları soralım,
Bir hırkayla birde canım,
Doldum döverim bendimi.

Bir bir olur bu dilekler,
Boşa gitmez hiç emekler,
Dostlar yolların gözler,
Hazırla SAMUR kendini.

Ahmet SAMUR
1990-İstanbul

TOPLUM PSİKOLOJİSİ

-III-

Osman Sulhi AKSU

TOPLUM BİLİM ANLAMI

— İnsanlar gerek tabii, iktisadi ve gerekse sosyal nedenlerle bir araya gelerek yaşamak zorunluğundadırlar. İnsan "Sosyal bir yaratıktır." Yani, bir araya gelerek yaşama içgüdüleri vardır. Bu içgüdü onları bir araya getiren en güçlü etkidir. Bunun yanında insanlarda "analık" içgüdüğü olduğunu görmüştük. İlk olarak insanların bir araya gelip topluca yaşamalarında bu iki içgüdüün önemli bir rolü olduğu açıkça anlaşılır. İnsanı, insanlarla birarada yaşama zorunluğuna iten "sosyal içgüdü" ve neslini devam ettirmek için karşı cinsten bir insanla bir araya gelmek zorunluğunu doğuran "analık içgüdüğü" insanlık tarihinin ilk biraraya gelişini sağlamıştır. İnsanların ilk biraraya gelmelerini "sosyal ve analık" içgüdülerine bağlamak biraz eksik olur. Bu iki içgüdü insanları zorunlu olarak biraraya getirirse de bunların yanısıra vahşi hayvan saldırılarına birlikte karşı koyma ve tabiat

olayları karşısında topluca korunma ve beslenme çarelerini birlikte düşünme yani avlanmada toplu olma ilk insanların bir arada yaşamalarının gerekleri diye gösterilir. Her ne kadar analık içgüdüğü içerisinde düşünülürse de yalnız anaya değil diğer fertlere tabiat, zihinsel faaliyet içinde incelediğimiz öğrenme ve öğretme yeteneğini vermiştir. Her çeşit hayvanın bir korunma silâhı vardır. Kuşun uçması, midyenin su içinde yaşama ve korunma niteliği, köstebeğin toprak içinde gizlenmesi aslan, kaplanın kuvvetli pençeleri bu hayvanların hem korunma araçları ve hem beslenme gereçleridir. İnsanın ise yegane korunma silâhı zekâsıdır. Zekâ ise çok uzun bir süre sonra olgunlaşmaktadır. Bu zekâ olgunlaşınca kadar insanın, cemiyetin korunmasına muhtaç olması da cemiyetin oluşumuna bir sebep olur.

Yaratılışından beri toplum oluşu içinde bulunan insanlar bir çok şekilde cemiyet ha-

line gelmişlerdir. Biraraya gelen insanlar toplumu teşkil etmişlerdir. Toplum insan yığını demektir. İnsan yığınları çeşitli sebeplerle dönüşüm (istihale) ve gelişim (inkışaf) geçirmişlerdir. Bu sebepler çok zaman tabiat zorunluğu veya sosyal, ekonomik veyahut hem sosyal hem ekonomiktir. Yaşadıkları çevrenin suları kurumuş, volkanik dağlar meydana gelmiş ve indifa etmişlerdir. Veya daha güçlü kavimlerin akımlarına maruz kalmışlardır. Veyahut nüfus çoğalması karşısında toprakları kendilerini beslemeye kâfi gelmemiş veyahut da dini inanış farkları yüzünden aralarında çatışmalar olmuştur. Gerek tabiat zorunluğu gerek sosyal ve gerekse ekonomik sebeplerle toplumlar dönüşüm ve evrim geçirmişlerdir. Bu sebeplerle insanın zekâsını, dolayısıyla insan yığınlarının zekâ ile irade edildiğini eklersek toplumların devamlı dönüşüm ve gelişim içinde bulundukları sonucunu çıkarmak kolay olur.

Bu hususları biraraya getirir özetlersek İnsan yığınlarının gerek tabiat gerek sosyal ve gerekse ekonomik sebeplerle geçirdikleri dönüşüm ve gelişmelerini inceleyen bilime **toplum bilimi** denir.

2— TOPLUM BİLGİSİ

a— CEMİYET

Toplumu cemiyetler teşkil eder.

İnsanların çeşitli sebeplerle biraraya gelip yaşamalarına cemiyet denir.

Cemiyetler biraraya geliş amaçlarına göre çeşitlendirilir. Korunma, analık, hayatlarının devamını sağlamak hatta ekonomik sebepler-

le biraraya gelen insanlar ilk olarak "aile"yi oluşturmuşlardır. Ailenin ilk görevi neslinin devamını sağlamak için çocuk dünyaya getirmektir. Onları korumak ve geçimlerini temin etmek çabası bundan sonra gelen görevlerindendir. Aile dediğimiz cemiyetin nüvesi çeşitli evrimler geçireek bugünkü modern şeklini ve anlamını almıştır. Pederşahi (babaerkil) denen aile şeklinde en basit haliyle düşünecek olursak ailenin en yaşlı erkeği, mutlak hakim olmuş ve onun sözleri emir telâkki edilmiştir.

Bazen de ailenin en yaşlı kadını, ailenin hakimi olduğu cemiyet şekline bürünmüştür ki buna da (Maderşahi) (anaerkil) aile denmiştir.

Her iki aile şekillerinde fertler çok kalabalıktır ve bir çatı altında yaşamışlardır.

Cemiyet haline gelen insanların ilk yapıları görevin, iş bölümü olacağı kolayca düşünülebilir. İş bölümü aile fertleri arasında iş ayırımıdır. Cemiyetlerin evrimine geçmeden evvel hatırlamamız gereken bir konu, hayvanların da çok zaman cemiyet halinde yaşadıkları ve aralarında iş bölümü yaptıklarıdır. örnek olarak bir arı cemiyetini alırsak bazı arılar peteği yapar, bir kısmı bal toplar gelir, bir kısmı yavru yapar diğer bir kısmı da kovani güvenlik altında tutan koruma görevlerini yerine getirir. Yukarıdaki örnekte gösterilen arı cemiyeti yaratılışından beri aynı şekilde yaşamaktadır. Bu konuya birçok hayvan cemiyetleri örnek olarak gösterilebilir. İnsan cemiyetleri ise oluşumundan beri çok değişik şekil göstermiş ve sürekli olarakda değişmekte ve ilerlemektedir.

İnsan cemiyetleri ile hayvan cemiyetleri arasındaki en önemli farklardan biri insan cemiyetlerinin zekâ ile hayvan cemiyetlerinin ise içgüdü ile sevk ve idare edilmeleridir. Diğer önemli fark ise hayvan cemiyetlerinin ilk zamandakinin aynı olarak kalıp bir değişme göstermedikleri, halbuki insan cemiyetlerinin daima evrim geçirdikleri ve gelişim (tekâmül) içinde bulunmalarıdır.

Diğer fark ise insanlar cemiyet halinde yaşamak zorunluğundadırlar, hayvanlarda ise bu zorunluk yoktur.

Kütle psikolojisi açısından cemiyet oluşumunu toplum psikolojisi konusunu işlerken göreceğimiz için burada o konuya değinmedik.

b— CEMİYETLERİN GELİŞMELERİ

Cemiyetler geçirdiği evrim ve gelişimleri bakımından, tarihi evrimleri, yaşadıkları yerlere ve geçinme şekillerine göre sınıflandırır. Tarihi evrim bakımından olanı bugün en çok üzerinde durulan ve okutulan bir sınıflama olduğu için bu konuyu kısaca bizde inceleyeceğiz. Bu sınıflamada cemiyetler, gelişim sırasına göre; Klan, boy, site, imparatorluk, derebeylik, millet olarak incelenirler.

Tabiat şekillerine veya coğrafya durumuna göre gelişim gösteren cemiyet şekilleri ise; Dağ cemiyetleri, yayla cemiyetleri, ova cemiyetleri, nehir kıyısı ve deniz kenarı cemiyetleri olmak üzere sınıflanırlar.

Beslenme ve geçinme şekillerine göre de; avcılık, hayvancılık, meyvacılık, çiftçilik, küçük sanayi ve büyük sanayi cemiyetleri

olarak gelişim gösterirler. Buradaki sınıflamadan da anlıyoruz ki en gelişmiş cemiyet şekli büyük sanayi veya ağır sanayi kurmuş olan cemiyetlerdir.

Şimdi biz cemiyetlerin tarihsel evrimini inceleyen sınıflamayı ele alarak geçirdiği değişimleri ve özelliklerini kısaca görelim.

c— KLÂN (Clan)

Tarihsel evrim sınıflamasına göre en ilkel cemiyet şeklidir. Klânda, insanların biraraya gelip yaşamalarında zekâdan ziyade içgüdüleri etkilidir. Klân kabile hayatı yaşar. Kabile göçebe ailelere verilen isimdir. İlk insanlar bu devirde sürü halinde yaşamışlardır. Isınmak için, fırtınadan, yağmurdan, kardan ve vahşi hayvanlardan korunmak için ağaç kovuklarına ve mağaralara sığınmışlardır. Zamanla ateşi keşfetmişler, ateşin keşfi insan soyunun tükenmesini önlemiştir. Düzensiz ve gelişigüzel bir hayat yaşamışlardır. İlk insanlar korku içinde bulunmuşlardır. Onların bu korkuları totem dinini meydana getirmiştir. Totem; bir hayvan, bir ağaç veya bir kaya parçası veyahut şimşek olmuştur. Klân insanları, bu totemin ruhunu taşımışlardır. Totemi öldürmek veya hakaret etmek büyük suç olmuştur, yani totem tabudur. Eğer o klânın totemi bir geyikse, bunu avlamak yasaktır, etini yemek suçtur. Totem klânın sembolüdür yani işaretidir. Eşyalarında totemin resmi çizilir ve vücutlarına dövmesi yaptırılır. Onun maskesi yaptırılarak törenlerde yüzlerine geçirilir. Böylelikle kendisinin veya kabilesinin güvenliğinin

sağlandığına inanır. Klânın en önemli kişisi büyüçüdür. Büyüçü klânın akıl hocasıdır. Renkli elbiseler ürkütücü maskeler takmak suretiyle halkı ipnotize ederek gücünü devam ettirmeye çalışır. Klân içinde kendi aralarında evlenme yapılmaz, evlenme başka klânlardan kadınlarla birleşmekle olur. Bu kural önemle uygulanır. Bunun dışına çıkanlar şiddetle cezalandırılır. Doğan çocuklar ananın klânına aittir. Erkek çocuklar cemiyetin esas fertidir. Büyük bir dikkatle yetiştirilir. Ergenlik çağına geldikleri zaman, çeşitli sınav ve deneylerden geçirilir. Sınav ve deneyleri başaranların vücutlarına totem işareti dövmesi yapılır ve törenle kutlanılır.

Klânda herhangi bir üretim yoktur. Henüz toprağı işlemeyi öğrenmedikleri gibi hayvanları da ehlileştirmeyi bilmemektedirler. Mevsim meyvaları ve avladıkları hayvanların etleri ile beslenmektedirler. Av aletleri pek ilkelidir. Ve klânın bütün fertlerine aittir. İdareci yoktur, klânın yasalarını her fert koruyabilir. Klâna büyüçü hakimdir.

ç— BOYLAR

İnsanlar zamanla hayvanları ehlileştirmiş ve toprağı işlemeyi öğrenmişlerdir. Birkaç klânın birleşmesi boyları meydana getirmiştir. Toprağı işlemeye başlayan insanlar göçebelikten kurtulup bir yerde yerleşti ve üretim yapıldı. Böylelikle cemiyet şekillerinde büyük gelişmeler başladı. Ölülerini gömmeye başladılar, hatırasına bağlı kaldılar ve en önemlisi cemiyetin idarecileri oldu. Avlanma-

larda; aletlerinde gelişme ve derilerini de işlemeyi keşfettiler.

d— SİTELER

Boyların gelişmesi veya birkaç boyun birleşmesi ile siteler meydana gelmiştir. Site şehir anlamına gelmektedir. Sitelerin en önemli özellikleri mülkiyet fikrinin doğması, üretimin artması ve alışveriş değişimi için pazar yerlerinin kurulmasıdır.

Birlikte ibadet etme ve düşmana karşı birlikte savunma veya saldırma fikri sitelerde olmuş ve gelişmiştir.

e— İMPARATORLUK

Cemiyetlerin evriminde sitelerin çok önemli rolü olduğu açıkça görülür. Sitelerin zorla yani saldırı ile veya anlaşmak suretiyle biraraya gelmeleri ile imparatorluklar husule gelmiştir. İmparatorluklarla cemiyetler daha gelişmiş ve birtakım fikirler edinmişlerdir. Çeşitli ırk veya dinden olan toplumları biraraya getiren imparatorluklar dağılınca derebeylikler kurumuştur.

f— DEREBEYLİK (FEODALİTE)

Derebeylikler daha ziyade güç esasına ve korunma durumuna göre şekillenmiştir. Buradaki halk bir eşya gibi ve derebeyinin hizmetinde idi. Mülk, derebeyine aitti ve çalışan insanlar mülk ile birlikte alınıp satılır hale getirilmişlerdi. Yüksek duvarlı şatolar ve sarp yamaçlarda kurulan şehirler derebeylik devrinin özel yapıtlarıdır.

(Devam Edecek)

SÖZCÜKLER

Sözcük var
Yüceltir, mutlu kılar;
Sözcük var
Böler, dağıtır, kırar.

Sözcük var
Alınır, satılır.
Sözcük var
Yaranmak için eşe, dosta
Ya da yabanın itine
Yaldızlanır, parlatılır.

Sözcükler yahn olsun,
Ne kula, ne Tanrı'ya övgü.
Arınsın, kepçemize dolsun,
Mutluluk, dostluk, sevgi.

Barış getirsin sözcükler,
Kurşun seken yeryüzüne.
Neon lâmbalarla yazılsın,
Evrene, gökyüzüne.

Mehmet ORHAN
Ankara - 1980

"MIRAT'LARA GEZİ"

Ahmet SAMUR

O kulda büyük bir heyecan ve sevinç vardı. Öğrenciler derslere daha neş'eli giriyor, teneffüslerde hararetli sohbetler ediyorlardı. Mevsim ilkbahar, aylardan Nisan'dı. Ancak bütün öğrencileri bu kadar sevindiren neden bu değildi. Büyük sınıfların geçen yıllarda yaptıkları, küçük sınıfların ilk defa yapacakları, "MIRAT'LARA GEZİ" duygusu hepsini ortak heyecana sürüklenmiştir. Bir hafta sonra Pağnik Köyü önüne, Mirat'lara (Karasu) gezi yapılacaktı okulca.

Geçmek bilmeyin bir hafta ne kadar uzun gelmişti çocuklara... Ellerinde ekmek torbaları, evden çıkarken annelerinin bin bir çeşit uyarıları, okula yaklaşıncı herkesin yüzündeki heyecan çocukları bir başka değiştirmişti sanki. Çok mutluydular. Havanın, bilmem kimin 'suratı' gibi "kapkara" olduğunun farkında bile değillerdi.

Zil çaldı. Bahçede sıra oldular. Hemen yola çıkmak istiyorlardı. Öğretmenlerinin de yüzleri pek iyi gözüküyordu. Çok beklemediler. Açıklama yapıldı. "Hava pek iyi gözüküyordu. Her an yağmur yağabilir.

Gezi iptil edilmişti. Başka bir gün gidilecekti." Sanki bir felaket olmuştu. Çocukların yüzü havadan da çok kararmıştı. isteksizce sırayla sınıflara girdiler. Bir ders sonra neş'eleri yerine gelmişti. İlk defa öğle paydosunda iyi birşeyler yiyeceklerdi. Her zamankinden farklı yiyecek koyulmuştu çantalarına.

Ahmet'in aklı ablasının çantasında kalan haşlanmış yumurtadaydı. Annesi Papbagilden ödünç almıştı iki yumurtaydı. Biri ablasına, biri kendisine. Öğle paydosunda iştahla yedi yumurtayı. Geziyi unutmuştu bile.

Eve döndüğünde annesi çok kızmıştı gezi olmadı diye. Boşu boşuna iki yumarta birçanmışlardı. Yumurtanın yerine arpa verecekti şimdi...

Bir hafta sonra geziye giderken torba falan almamışlardı. Ya gezi gene yapılmazsa diye! Aman olmazsa olmasındı. Hiçmi malları otarırken aç kalmamıştı. Dayanırdı elbet. Mirat'lara gidek de, gerisi heç" diyordu.

Şarkılarla türkülerle Mazartlardan, Bozoğlan Deresinden, Kurtkayadan geçtikten sonra sesler azalmaya başladı. Hem yorulmuşlardı,

hem Ağın'dan uzaklaştıkça yabancılık çekiyorlardı. Yeşillikler arasından geçip Mirat'ları görünce yorgunlukları unutuldu.

"Anaaa ne kadar büyük bir suymuş Mirat"... Yazın değirmenlerde gördüğü Çayın suyu gibi berrak ve az olacağını sanıyordu Ahmet. Oysa çamur akıyordu Mirat. Hemde gürültülü. "Hiç kimse karşıya taş atamaz, karşıya geçiremez" diye içinden geçiriyordu.

Biraz sonra suyan gürültüsüne alışmaya başladılar. Öğretmenler tehlikeli gördükleri yerlere nöbetçi öğrenciler yerleştirdiler. Oyun alanlarını sınırladılar. Herkes kendi kendine arkadaş gurupları oluşturmuş gezinin tadını çıkarıyordu. İp atlıyorlar, uzun atlama, yüksek atlama, uzun eşek. güvercin taklası yapıyorlardı. En sevdikleri oyunları oynama zamanları boldu. Kızların bir kısmı aç kapıyı bezirgan başını oynarken, bir kısmı "yağ satarım bal satarım" bir kısımda "evcilik oyunları" oynuyorlardı. Kısacası değişen çevreye çabucak alışmışlardı.

Öğretmenler oturdukları yerden haber gönderip "herkes yemeğe" diyene kadar yemek akıllarına bile gelmemişti. Yeni bir heyecan başladı. Akşamdan hazırlanan, her zamankinden bol ve değişik yemekleri, kırılarıda, birlikte yemenin tadı bir başkaydı elbette...

Ahmet'in yemeksiz geldiğinin kimse farkında değildi. Kız arkadaşları ablasını aralarına almış oturmuşlardı. Herkes yemeklere öyle heyecanla saldırdı ki kimsenin kimseyi göreceği yoktu. O'nun istediği de buydu zaten. Kimse farkında olsun istemiyordu. Karnı çok acıkmıştı. "Keşke geçen haftaki yumurtayı yemeseydim" diye içinden geçirdi. Minicik yüreği eziliyor, başının dönmesini "Mirat'a fazla baktığından" sanıyordu. "Bir kaya. yada bir ağaç olsaydı şurada, kimse göremezdi" diye düşünürken Mevlüt öğretmenin kendisine seslendiğini duydu. Duymamazlıktan geldi. "İşte anladı. Beni yemeğe çağırıyor. Ben onlarla nasıl yerim" diye düşünüyordu. El kol hareketleriyle aç olmadığını anlatmaya

çalışıyordu. Öğretmen öyle sert bir sesle çağırdı ki çaresiz yürümeye başladı. Hem yürüyor hem de "İnşallah yanlarına oturtmazlar, elime bir parça ekmek verirler, bırakırlar" diyordu içinden. Tam yanına yaklaştığında: "Sen karnını doyurmuşsun her halde. Dolanıp duruyorsun. Al şu çaydanlığı, bak şuradan su doldur getir haydi" dediğinde içindeki sıkıntılar, Mirat suyu gibi aktı gitti.

Biraz önce çektiği sıkıntıların yerini büyük bir mutluluk ve gurur almıştı. Öğretmenlerine Miratlarda su getiren tek kişi oydu. işe yaramıştı. Çocukluk ne güzel... Yokluk ne kötü...

Bu olayı çok uzun seneler sonra annesine anlattığımda, annesi hiç bir şey söylemedi. Sadece ağladı, ağladı, ağladı...

Yanlışlara mı, yokluklara mı yoksa eğitimsizliğe mi ağlıyordu. Kimbilir... Belki de hepsine ağlıyordu.

— BAYRAMLIK —

Yurdumuzun her yöresinde geleneksel, çok güzel komşuluk ilişkileri vardır. Ağın'daki her mahallenin komşuluk ilişkileri akraba ilişkileri kadar kuvvetli ve güzeldir. Birbirlerinin her türlü işine severek yardıma koşarlar. Her türlü eşyayı ödünç alıp verirler. Hamur mayasından, ateş almaya, bulgur kazanından, bir yumurtaya kadar her şey alınır, verilir.

Aliuşağı Mahallesinde ise bu durum daha da farklıdır. Her evin kapısı açıktır. Kapalı, yani kilitli ise, anahtarın yerini bütün komşular bilir. Kendileri evde bulunmadığı zamanlarda, komşunun ihtiyacı olan eşyayı rahatça alması için bu yöntem uygulanırdı.

Öğretmen Ahmet Efendiler (Tuncer) her şubat tatilinde ve dinlenme tatilinde mahalleye geldiğinde, çantaları komşulara dağıtılacak eşya ile dolu olurdu. Genç kızların çoğu cehiz sandıklarına güzel kokular veren portakal kabuklarını onlar sayesinde koymuşlardır. Her eve belki ancak bir tane düşerdi ama, portakalla tanışmaları bu

komşuları sayesinde daha erken olmuştur. Bu mahallede herkes akraba gibi davranırdı birbirlerine.

İşte gene okullar tatil olmuş, Ahmet Efendiler eşyalarını katırlarla Arapkir'den getirmişlerdi. Bir gün sonra komşulara bir şeyler dağıtmıştı. Akşamın alaca karanlığında mal otarmaktan gelen Ahmet'e: "Bak sana ne getirmişler..." diye portakal rengindeki çizmeleri gösterdi annesi.

Bu çizmeler öğretmen Ahmet Efendinin küçük kızının bir yıl giydiği çizmelerdi. Ama ol-
sundu. Hem yeni gibiydi, hem böyle bir şeyi
nerde bulacaktı. Ayağına giydirdiler. Tam da
ayağına göre oldu. Yürümesine, arka-
daşlarına göstermesine bile fırsat vermediler.
"Bunları bayramda giyersin" diyerek,
çıkardılar çizmeleri...

Aradan bir hayli zaman geçmiş, Ahmet çizmeleri unutmuştu bile. Kilerde bir şeyler ararken, saklandığı yerden çizmeleri görünce çok sevindi "Bunları arkadaşlarıma bir gözterem hele" diye aldı çizmeleri. İşliğinin (gömlek) altına sokarak kimseye görünmeden evden uzakyaştı. Mahallenin dışında, Uzungile giden yolda bir hayli bekledi. Akşama doğru arkadaşlarıyla "davar öyüne" giderlerdi her gün. Eşeklere binip süvaricilik oynuyorlardı. Her akşam Elekçi Bahçesine kadar yalın ayak gidiyordu. Bu akşam çizmelerle gidecekti. Çok geçmeden Fuat, Bedrettin ve İbrahim geldiler. Onlara uzunca bir "şşiiiiit" çektikten sonra, karnında, işliğinin altında sakladığı çizmeleri itinayla yere indirip giydi. Elinin içiyle, kedi yavrusunu sever gibi okşadıktan sonra, durumu onlara anlattı. Kimse kimseye bir şey söylemeyecekti. Verdikleri sözü hiç bozmazlardı. İçi rahat etti.

Uzungile doğru yürürken tam bir kumandandı. Fakat gözlerini çizmeden ayıramıyordu. Bir iki koşmayı denedi. "Yalın ayak daha iyi koşarım" diye düşündü. Arkadaşlara söylemedi. Çizmeyi götürlerler diye korktu.

Her akşam Uzungil Mahallesinden geçerken oradaki çocuklarla mutlaka bir muharebe yaparlardı. Biri birilerine zarar vermezler, ancak rahatta durmazlardı. Hangi taraf kalabalıksa o taraf galip gelirdi. Mahalleye yaklaşıncı yokuşun başında durup etrafı kontrol ettiler. Kimseler gözüküyordu. Ahmet, hep çizmelerini düşünüyordu. "Şimdi onlar çizmeyi gördülermi ayağımdan alırlar, hem bunlarla iyi koşamıyorum da" diyerek ayağından çıkardı. Yolu kenarındaki çalılarının altına sakladı. "Dönüşümüzde burdan aluruk devül mü la" diye arkadaşlarının olurluğunu aldıktan sonra içi rahat etti.

Tam mahalleye girdiklerinde, Kamilgilin duvarın arkasına saklanmış olan İsmet, Hikmet, Ünal, Orhan ve Osman'lar "İhın gelirler" diye onlara doğru fırlayınca hiç tereddütsüz geri doğru kaçmaya başladılar. Kaçarken daha düz olan alt yoldan kaçıyorlardı. Yokuş yukarı koşmak hem zordu, hem de çalılarının altındaki çizmeyi görüp alırlardı neme lazım.

Yakalayamayacaklarını anlayınca koşmaktan vazgeçtiler. Aradan bir hayli vakit geçmiş, davar gelmişti. Ahmet gene üst yoldan çizmeleri almaya gittiğinde karanlık bastırmıştı. Çalılarının altını tek tek aradı. Bulamamıştı. Sabah erken, davar giderken tekrar gelerek aradı, aradı. Hiç kimseye sormıyordu. Arkadaşlarına da anlatamadı. Gitmişti bayramlıklar

Bayramdan üç dört gün önce evdekilerde gizli bir takım konuşmalar oluyordu. Çizmeden konuşulduğunu anlıyordu. O'na belli etmemeye çalışıyorlardı. Unuttuğunu sanıyorlardı. Açıklayıp üzülmelerini istemiyorlardı. O ise anlarlar diye korkuyor, bayramda caka sata-mayacağına üzülyordu.

Ahmet, hala o yoldan geçerken bilmem kaç defa kesilmiş olan çalılarının dibine bakmaktan kendini alamıyor. "Bir de bakarsın çizmelerim bayramlıklarım orda" diye

Tüm çocuklara yeni bayramlıklar alınsın ve de kaybolmasın bayramlıkları...

★ ★ ★

DEĞİŞİR

Ufkumuz ufkumuzu doğurur
Emeğimiz karnımızı doyurur
Tüm değer yargıları değişkendir
Kimi beş yıl kimi yirmibeş yıl durur
Bunu bilmek güzel ...
Bu ilerlemeyse eğer
Güzel yüzler gelecek güzel günler
Kadehimi öldürmesiz savaşırlara kaldırarak
Öyleyse diyorum

uzun yaşamağa değer.
16-9-1993

★

YAŞAM

Yaşam
Yapıları ince ince yükseltipte
Paaat diye yıkıvermek mi?
Yaşam,
Cânı gönülden sevipte
Bıkıvermek mi?
HAYIR! HAYIR!
Haksız bir yorum
Diyorum ki
Yaşam
Aşkın düzene uyumu
Düzeninde göğsünde
Aşkı taşımasıdır.
Yaşam
Zorunlu düzene uyum içinde
Aşkın yaşamasıdır.

6/10/93
Akif UĞURLU

HERŞEY YALAN!

Derya KORKMAZCAN

Yalnız geceme bir dost aradım ve üçkez elim telefon ahizesine uzandı. Anam, kardeşim, arkadaşım ve küstüğün, çok küstüğüm insan geldi aklıma bir bir... Hepsi etten-kemikten, hepsi dünyanın seyrine dalmışlar. Yüzümden tebessüm hiç eksik olmadığı için, bilmezler beni, duymazlar, görmezler hiç bir zaman dinlemek isteselerde anama nasıl anlatırım içimdeki yangını. Bacıma öğütlerle irade davetinde bulunurken, acizliğimi nasıl dökerim önüne? Arkadaşıma içimden geçeni, arzularımı, yıkalmışlığımı, kırılan gururumu söyleyebilirmiyim? Ben hep veren, gülümseyen, paylaştan, dost olmadım mı?... Hele kederlerimin sahibine, böylesine küsmüşken, nasıl nasıl anlatabilirim özlemlerimi? Sitemlerimi, isyanlarımı? O'na gözyaşlarımı göstermemeğe böylesine kararlıyken; nasıl arayabilirim? İşte bu çalkantılarla kalktım hasta yatağımdan. Aynada dağınık saçlarımla, karmakarışık çizgiler taşıyan solgun yüzümü gördüm. Düşünce yorgunu, kahr yorgunu, hakkı olmayana çok şeyler vermenin ağır acısını taşıyan bir ifade!.. Doktorum içki ve sigarayı kesinlikle "hayır!" dese de, bu gece yasak-

ları isyanlarımla ezip kendime küçük bir çilingir sofrası hazırlamak istedim.

Küçük balkonumuzdaki sardunya gülümsedi bana. "Lütfen sakın ol!" der gibi dallarını titretti. İğde ağacındaki çiçek, bahar kokusuyla birlikte bir anıyı taşıdı. Her yer alabildiğine yeşil. Benim yeşillerim nerede?...

Masam hazır artık. Beyaz peynir, domates, karpuz, salam neyime yetmez ki?... Tertemiz masa örtümün üzerindeki yeşil vazoda sadece üç dal karanfil var süsleyen. Camlı mutfak dolabından bir kadeh almak istiyorum. Işıl ışıl parlayan kristallerin arkasında kalmış düz bir kadeh iliştiriyor gözüme. Aslında itilmiş gibi duruyorsada, bu adi cam parçası itinayla saklanmış arkalara. O'nu bende itinayla aldım masama ve bu gecemin konuğuna "hoşgeldin" dedim sessizce. Bu düz tozlu kadeh beni dinler istemese de. Bende onu dinlerim ve bilirim ki bana neler neler anlatacak bu gece!..

Ege'nin yeşil orman bahçelerinden evime gelişini söyleyecek ve birlikte yaşadığımız bir baharı. Her yudumda ona daha sıkı sarılıp konuşacağım. Bu cam parçası bu gece herkesten dost bana!..

Merhaba Sevgili Kadehim.

Haydi Şerefe!.. Yıllar sonra içkimi seninle yudumluyorum yine. O yemyeşil orman nerede? Ağaçlar arasındaki o çeşme ve biz neredeyiz? Sorma sevgili Kadehim; sorma, bitmez sanılanın bittiğini; gitmez sanılanın gittiğini nasıl anlatırım sana?

Uzun ayrılıkların duvarlarını yıkarak gelmiştik o bahçeye. Küçük masamıza küçük garson çocuğun elinde gelip ve katılmıştın aramıza. Seninle birlikte günümüzü paylaşan diğer kadehinde bugün O uzaktaki sevginin elinde olduğunu biliyormusun? Orada, çok heyecanlı bir beraberlik yaşamıştık. İşte o günün sırdaşı olarak bugün yalnız masamı paylaşıyorum seninle. Sevgili Kadehim. Birlikte yaşanmış zamanlar içinden çalınmış bir anısın sen. O günü orada bırakırken seni gizlice çantama koymuştu O Eski Sevgili. Dinle beni kadehim, cevap vermesende dinle!...

Hastayım, yorgunum. O kötü son geceyi sana anlatmak istemiyorum kadehim. Nasıl kırıldığımı, nasıl yıkılan bir dünyanın altında kaldığımı anlatamayacağım. Küskünüm, çok küskünüm O Sevgiliye. Seni her kaldırıpta, her içki yudummunda kahrın büyüyor kadehim. "Sevgi" için içmek istiyorum fakat sevgi için söylenecek sözüm kalmamış. "Vefa için" desem, vefa nerede?

Dün en çok inandıklarım, bugün hiç inandıklarım oldular. Dün bana içtenlikle gülümseyen o gözleri özleyemiyorum. O gözlerin gülüşü de başka artık. O bahçeleri hiç ama hiç görmek istemiyorum. Yalanları yaşadım ben kadehim, yalancıların inaçlarını zırhlı tanklar gibi ezdiğini gördüm. Sen dostum, sırdaşım, sevgiliyle paylaşılmış zamanın anısına bir kır kahvesinden çaldığım kadehim, Şerefe! diyorum yine.

Aldanmışlığın, yıkılmışlığın olduğu yerde neye "Şerefe" denir ki? Olsun, Sevgili kadehim olsun. Mevsim yine bahar ya öteyi boş ver. Gençliğim, çocuksu hülyalarım ve aldanmışlığımın sahibi olan O'nun için "Şerefe!" diyelim yine seninle. Sen anla beni kadehim. Bugüne kadar her içki masasında O'nunla oldum ben. Ne dilim başka isim söyledi ne de başkasını özledim... Küskünüm çok küskünüm. Seninle O'nun için içtiğimizi kimse duymasın. Sakın, sakın bu aptallığımı kemseler bilmesin!..

Hastayım, günlerdir hastayım.

Çok enterasan bir rastlantı mı bu? O kötü gecenin sabahında başladı hastalığım. İlaçlar, iğneler, tahliller ve adını halâ söyleyemedikleri hastalığım beni iyicene hırpaladı. Yakınlarımda tedirgin, sahte tebessümlerinde endişe okuyorum. Beni kaybetmekten korkar gibi bakıyorlar yüzüme. Halsizim, çok yorgunum. Sanki bir daha hiç kalkmayacağım. Sanki herşeyi, herşeyi bitiren zamana yaklaşıyorum. Ve sanki son kez konuşuyorum. Seninle Kadehim. Ben böylesine umutsuzluğu yüklenmişken. O eski Sevgili bile bir başka yeşillik ortasında, bir başka bahara gülümsüyor. Belkide birlikte çaldığımız kadehini, başkaları için kaldırıyor. Dünya yalan, sevgi yalan, dostluk yalan!... Bu yalanlarla tükenirken seni dünlerimle, bugünümle sırlarımla birlikte balkonumdan uzaklara fırlatmak istediğim için beni affet kadehim, beni affet!.. Sevgi adına, yalanlarla zehir olmuş yalan dünya adına, seni, sadece seni kırabiliyorum bu gece. Gözümde bir damla yaş yok, yüreğimde yok bir sızı.

Kuvvetlinin zayıfı kırıp ezdiği, çirkinliklerin güzellikleri silip tükettiği bir dünyayız ne çare!...

YİNE SENSİZ

Bugünde akşam oldu.
Yine sensiz bir akşam,
Ve yine sen içimde o, kanayan gül.
Yine hasret gözyaşlarım, yanağımı ıslatan...

İçimde bir burukluk,
Sensizliğin acısıyla, bir ateş yanıp tutuşan,
Ve sen kimbilir nerelerdesin, kimlerlesin.
Sen değilmiydin, o hasrettime dayanamayan...

Hani, hani verdiğin o sözler,
Hani vaat ettiğin bütün, o güzellikler,
Sensiz kaç ay geçti kaç yıl, yok bir haber,
Anlaşıldı ki ölmüş yüreğinde, bana olan tüm sevgiler...

Korkma birgün gelip çalmam kapını,
Yaptıklarından hesap sormayacağım,
Kalbime gömüp te tüm acıları,
Bilmem ben sensiz nasıl yaşayacağım.

Artık bana ait olmasa da sevgin,
Gönlümün en hazin köşelerinde saklayacağım,
Öldüğüm an bile olsa, nefessiz dudağımda,
Yine senin o güzel adını anacağım...

12 MAYIS 1993
Zeynep BEYDEMİR (BAŞAR)

ANILARDAKİ İZLER

Ş.Necmi ÖZER

Sanırım 1946 senesiydi. Ağın ilkokulundan mezun olup diplomalarımızı aldık. Sanki bir üniversite bitirmişiz gibi sevinçle köylerimize döndük. Nasıl sevinmeyelimki, o tarihlerde ilkokuldan mezun olmak bizler için çok gurur verici bir olaydı. Çünkü her köyde bir elin parmağı kadar ilk okulu bitiren ya bulunur ya bulunmazdı. Bunun böyle olmasına en büyük etken de köylerde ilkokul olmamasıydı. Çocuklar okumak için o zaman Ağın'da bulunan okula gitmesi gerekiyordu. Her köylüde orada çocuklarını okutmaya maddeten ya imkanı yok, yada köyde çalışsın diye göndermezlerdi. Bahsettiğim tarihlerde köylerimizde çocuk sayısı oldukça çok olmasına rağmen maalesef okul yoktu. Şimdi gördüğüm ise bunun tamamen tersi olmuş. Okul var, Öğretmen var fakat şehirlere göç nedeniyle okutulacak çocuk yok. Bu yüzden köylerde açılan ilkokullar birer birer kapanmış kapısına kilit vurulmuş olduğunu gördükçe üzülmemek mümkünmü?

Köylerimiz kökleri kurumaya yüz tutmuş meyvesiz ağaçlara benziyorlardı. Dallarında tek tük kalan sararmış yapraklarıda yaşamak için direnip duruyorlar Ama; Ne yazık ki yaratanın değişmez kanununa uyarak hafif bir yelde düşerek toprağa karışıp gidiyorlar.Bütün kalbimle temennimiz kapısına kilit vurulan okulların tekrar açılmasına ve küçücük dimağlarda okumanın yanında vatan ve millet sevgisinin kök salarak filizlenmesidir.İmkânlar elversede bir yerine iki, iki yerine dört okul açmanın gayreti içinde olmalıyız ki medeni dünyadaki yerimizi alabilelim.İnsan hayatında sabahı olmiyan geceler yoktur. Vatanımın her gelen sabahında doğan güneşin bir öncekinden daha parlak olacağına inanıyor ve güveniyorum. Çünkü görünenler bunun şahididir.

Şu okuyacağımız satırlarda yine eskilere dönük olarak bir sahife açıp sizleri geçmişe götürmek istiyorumki o günün şartlarında köylerimizin durumunun birazını dahi olsa bilersiniz.

1939 veya 1940 yıllarındaydık. Köyümde daha okul açılmamıştı. Her halde 5 - 6 yaşlarındaydım. Aklım artık bazı şeyleri yavaş yavaş kavramaya başlamıştı. Rahmetli babam o tarihlerde eski ve yeni yazıyı okuyan ve yazan kendini yetiştirmiş, hemen hemen elinden gelmiyen iş yok denecek kadar az olan becerikli biriydi. Köyde birisinin sabanımı kırıldı, traşını olacak, Eşeğimi nallanacak, Ayakkabısı tamirmi edilecek, mektubumu okunup yazılacak haydi Kankulgilin Ali'ye. Babam hiç üşenmez gelenlerin işlerini yapar para almazdı. Gelenler bunu bildiklerinden evimizin çeşitli işlerine yardım ederlerdi. Bunların içinde Babama en kolay gelen mektup okumak ve cevabını yazmaktı. Bizim köyden başka Havna, Acüzlü, hatta civar köylerden bile gurbet ellerindeki yakınlarından gelen mektupları okutmak ve cevabını yazdırmak için evimize gelenler çoktu. İster eski veya yeni yazı olsun babam için farketmezdi. Okuma bittikten sonra mektup sahibi ne olur Ali bunun cevabını yaz derlerdi. Gelenlerin hepsi tanıdığımız kimseler olduğundan heç sormadan onların ağzından döşenirdi, mektup yazmaya. Bittiğinde ilave edilecek bir şey olabilir diye sesli olarak okurdu. Can kulağıyla dinleyen mektup sahibi benim yazdıracaklarımın hepsini yazmışsın. Eline diline sağlık diyerek, dua ederek giderlerdi.

Bu anıları yazmaktaki maksadım o günkü ve bu günkü köylerimizin eğitimdeki durumunu karşılaştırarak nereden, nereye geldiğimizi görmemizdir. Bu okuduklarınızı asla hayal mahsulü, gerçek dışı şeyler sanmayınız. Vefakâr ve cefakâr anne ve babalarımızın o günün şartlarına göre durumları maalesef böyleydi. Şimdi Siyah-Beyaz televizyona burun kıvrıran bizler o tarihlerde radyonun ne olduğunu görmeyen ve bilmiyen bir çok insanımızın mevcut olduğunu biliyormuydunuz?

yok bu olamaz diyorsanız ve sıkılmazsanız buyurun lütfen okumaya.

1950'li yıllarındaydı. Ders dönemi bittiğinden tatilden istifade ederek Ankara'dan köyüm olan Küzne'ye geldim. Haber alan akraba, dost ve sevdiklerimiz göz aydınlığına evmize gelmeye başladılar. Rahmetli babamın Ankara'dan getirdiği pilli radyoda o günkü haberler bir erkek spiker tarafından okunuyordu. Ayvanda bulunanlar haberleri dinlediklerinden radyonun seside oldukça açılmıştı. Bu sırada çok sevdiğim akrabamız Havna'lı Behram amcamın hanımı Ayşe bacım (Her ikisinin de Allah rahmet etsin) merdivenlerden çıkarak ayvana geldi. Getirdiği çıkını anneme uzatırken baş örtüsünü de dahada sıkıştırarak örtünmeye başladı. O anda orada bir erkek olmadığından onun bu hareketlerine annem bir mana veremedi. Gız bacı burda erkek yok. Niye böyle sıhı sıhı örtünürün dediğinde; Ayşe bacı yavaş bir sesle; gız Fatik duymirmisin, burada yabancı bir erkek gonişir. Annem onun iradiyo denen bir aletin içinden geldiğini söylediğinde daha çok örtüsünü büründü. Nerdeyse iki gözü görünüyordu. Sonradan anladıkki radyonun içinde bir insanın olduğunu sanarak (Oraya nasıl sığdığını düşünmeden) günah olmasın diye böyle yapmış çok mahcup olmasına rağmen saf saf hem bunu anlatıyor, hem kendisini hemde bizi güldürüyordu. Havna'ya döndüğünde bu durumu oğlu Osman'a da gülererek anlatmış.

Yazılarımızda hep geçmişten bahsederek sizleri sıkışmış olabillirim düşüncesiyle affınıza sığınırım. Bunları yazmaktaki maksadım yaşitlarımızla birlikte mazi-nin unutturmaya çalıştığı tatlı ve acı hatıralarla dolu günlerinde şöyle bir gezinti yapmaktı. Aynı zamanda da şimdi yetişen gençlerimize 50-55

zene öncesi köylerimizin yaşantısından kesitler sunmaktı.

Rahmetli Neşetgil'in Mehmet dayının bir tek öküzü olduğu için boyunduruğun bir tarafına eşiği bir tarafınada öküzü koşarak kara sabanla tarlasını sürerdi. yorgun argın akşam eve döndüğünde evin önündeki taşta oturup çarıklarını çıkarır, yorgunluk gidermek için bir sigara sarıp tütürmeye başlardı. Nasıl eşek çifte gidiyormu diye sorulduğunda; Beni muhennete muhtaç etmiy ya. Hem çiftimi sürim hemde beni ve öteberiyi taşımada en büyük yardımcım olıy. Allahıma çok şükür diyerek bunu kabullenmiş görünürdü. Çünkü aynı durumda başkalarınında olduğunun bilincindeydi. Acaba şimdi köylerde şöyle bir gezinti yapılısa gözlerimiz böyle bir manzara ile karşılaşır mı? Ne gezer. Köylerimizde çiftçilik yok, denecek kadar azalmış, yapanlarda işlerini motorla, Potosla hallediyorlar. Kara sabanlar artık tarihe karışmış.

Hep eskiden bahsedecek değiliz ya. Müsade-nizle birazda yenilerden bahsedelim ne dersiniz.

Sene 1993 ekim ayının7'si günlerden Perşembe. Masamda 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak Sandığımızla ilgilenen yeni işe girmiş olanların emeklilik sicil numaralarını kurumlarına ve ilgililere tebliği için gelen dosyaları imzalamakla meşgulken, kapı açılarak içeriye hemen hemen hepimizin tanıdığı Ağın'ın maskotu diyebele-ceğimiz Kenen ÇOBANOĞLU(HIRIK) içeri girdi.Yerimden kalkıp sarıldak. Sağolsun Kenan Kardeşim Ankara'ya her geldiğinde iş takibi olsun veya olmasın beni görmek ve hatırimi sormak için muhakkak yanıma uğrar oralardan bahsederiz. Hoşbeşten sonra kendisine hayrola şimdi Ağın'ın hangi işini halletmeye geldin die gülerek sordum. Necmi, Bir fotokopi makinası ayarlayabilmek bir de

mümkün olursa Beyaz Sarayı hastane yapmak için girişimlerde bulunacağını söyledi. İnşallah muaffak olursun dedim. Benden Ankara'da ikamet eden Ağın'lılardan bildiğim kimselerin telefon numaralarını yazmamı istedi. Türkiye'nin her yerinde yaşayan Ağın'lıların telefon numaralarını içeren bir rehber yapacaktı. Bir liste halinde yazıp kendisine verdim. Saat16:30 sıralarıydı.Odanın kapısı çalınarak içeriye 35-40 yaşlarında kelli felli güzel giyimli birisi girdi. Yanıma yaklaşarak hafif bir sesle, Necmi Abiy beni tanıdın mı? Çok uğraştımsada bir türlü kim olduğunu hatırlayamadım. Zaten gelenlerden bazılarını tanımamda mümkün olmuyor. Çalıştığım yerin icabı olarak hemşerilerimden olsun tanıdık, eşdosttan olsun ziyaretçiler eksik olmadığından hepsini hatırlamamın mümkün olmadığını kendisine izah ettimse de yok düşün muhakkak tanıyacaksın. Menfi şekilde kafamı sıldadım.Nereli olduğunuda bir türlü söylemedi. Ancak; sizin kazanıza yakın bir yerdenim dedi. Israrlarım netice vermeyince Eğin'limisin diye sordum. Bildiniz babam Eğin'li annem Erzurum'lu adının Nedim SARIKAYA olduğunu söyledi. Daha önceleri bir iş takibi için yanıma geldiğini şimdide yolu düştüğünden ziyaret için uğradığını açıkladı. Çaylarımızı yudumlarken sohbeti koyulaştırdık. Kendisi cana yakın, konuşmasıda düzgündü. Köy işleri Bakanlığında Daire Başkanlığı yaptığını tarihten 15 gün öncede vazifeli olarak halı doku-macılığının ne alemde olduğunu kontrol için Ağın'a gittiğini, Kaymakam ve diğer yetkililerle Beyaz Sarayda incelemelerde bulunduğunu söyleyince; Nedim dedim şu gördüğün arkadaş Ağın'ın muhtarı. Sen bunu orada görmedin mi? Hatırlayamadığını söyledi. Kenan'da Allah Allah bende beni görmedim. Böyle bir kontrol veya açılış olsaydı haberim muhakkak olurdu. Demekki

o gün Elazığ'a filan gitmiş olabilirim. Herhalde öyle olacak diyerek Kenan'a şunu sordu. Ağabeyciğim Beyaz Saray'da Ali'miydi, Mehmet'miydi ismini tam olarak hatırlayamadığım, şef olduğunu söylenen birisinin hanımı hemşireymiş tayin için bana ricada bulundu şimdi durumu nedir? Kenan biraz düşündükten sonra o falan köydendi çoktan ayrıldı diye cevap verdi. Bu şekilde her ikimizlede samimiyeti ilerletti. Hatta o anda odamızda bulunan bir arkadaşla siyasi fikir münakaşasına giriştiler. Arkadaşım onun dairesinde birlikte çalıştıklarını büyük zevatların çoğunu tanıyordu. Kenan'da bende bu hareketli tartışmayı dinliyorduk. Neticede tartışmanın devamını Pazartesine bıraktılar. Tekrar bizlere dönerek hemşerilerim bu günlerde işim çok fazla, memur ve işçi imtihanı var. Bende imtihan heyetindeyim demesi üzerine Nedim Bey Üniversite son sınıfta okuyan oğlumu bu imtihana soksak nasıl olur. Ne demek nasıl olur. Pazartesi gelsin giriş belgelerini hazırlayıp vereyim. İmtihanda kazanmış bilin. Sizlerin işini yapmayacağымda kimin işini yapacağım diyerek daha çok bizleri kendisine bağladı.

Benim oğlanın işi olurda niye Kenan'ın işi olmasın. Bir fotokopi Makinası ayarlamasını istedik. Kendi Dairesinde olmadığını fakat birkaç Daire'ye telefon ederek bunuda kitabına uydurup hibe olarak Kenan'a verebileceğini kesin bir dille ifade etti. Lafı uzatmayalım. Yolcu etmek için dışarı çıktık. Özel arabasının bir iş için ulus'a gittiğini gelip kendisini alacağını söyledi yolda gidip gelirken elini cebine atarak 250 bin bütün bir parayla 40 bin lira kadar buzukluk çıkarıp Necmi abi bozuğun varmı? Cebimdeki parayı çıkardım. 350 bin lira civarındaydı. Bütün paran bunu? Evet dedim. Ay

sonu yaklaştı malûm. Bizler ortadireklerdeniz dedim. Biraz durdu düşündü. Abi dedi bu para çok az şu anda benim işimi görmez. Bin dolarım var onu bozdurmak istemiyordum. Şimdi artık mecburiyet oldu, onu bozdururum, sen parayı cebine sok. Mesainede geç kalma, beklemene gerek yok. Araba gelir beni alır diyerek vedalaşıp ayrıldık. Odama dönerken oldukça düşünceliydim. Çünkü para bozdurmak bahanesiyle cebimdeki para miktarını öğrenmesi midemi birazda olsa bulandırmıştı. Odama geldiğimde Kenan dedim bu adam için ne dersin? Vallahi bilemiyorum, çok atıyor. Bunlar iş yapar ama göreceksin sendende, bendende para isteyecektir. Gülerек bildin dedim ve onunla aşağıda geçen konuşmaları anlattım. Benden bu parayı hemen alacaktı. Allahtanki cebimdeki parayı az bularak istemedi. Oğlumun işi için fazla olsaydı ve isteseydi herhalde verirdim. Hepimizi öyle inandırmıştıki. Sende havanı aldın bende. Verdiği adres ve telefon numarasında bu isimde ne birisi çalışıyor ne de böyle bir telefon numarasının mevcut olmadığını yaptığımız araştırmalardan anladık. Bunlar Modern dolandırıcılarımış.

Hemşerilerimiz benim gibi bunlarla karşılaşabilirler düşüncesiyle dikkatli olmaları bakımından bizzat şahit olduğumuz bu hadiseyi sizleri sıkacak kadar teferruatlı yazdım. Demeyinizki bir senin gibi hemen kanarmıyız. Vallahi öyle inandırıcı yerlerden bağliıyordu aklınıza aşla dolandırıcı olduğu gelmez. Yalnız bizleri değil o anda odada bulunan iki müdür arkadaşıda kendisine öyle inandırmıştıki şu kadarcık olsun bir şüphe hiç birimiz hissetmedik. Yalnız bazı hususlarda biraz attığını sandık.

Sohbetimiz oldukça uzadı. Deminki, bir eskinin temiz ve saflığı ile birde yeninin akla gelmez şeytanlığını sizlere aktarayım.

Güzel ve aydınlık günler hepinizin olsun.

Kalin sağlıcakla,

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Büyük insan, can dost Faruk ÖZERTEN (BABA'yı) kaybetim acım sonsuz.

Tayfur DIŞÇIOĞLU

HABERLER

İlçemizi canlandırma çalışmalarımız az da olsa ürünlerini vermeye başladı. Artık Ağın, dışardaki Ağın'lılar tarafından güzel amaçlarla ziyaret edilmeye başlandı.

16 Kasım 93'te 14 yıl aradan sonra Ağın'a gelen Nevzat-Nihat İspir kardeşler yıllardır kapalı duran evlerinin kapılarını açtılar. Ama bu kapıyı açış oldukça anlamlıydı. Çünkü iki kardeşle bundan sonra evlerinin onarımını yaptıracaklarını ve daha sık Ağın'a gelerek dost ve hemşehrileri ile birlikte olmayı düşündüklerini söylediler. Bu olay tüm Ağın'lı dostlarını fazlasıyla mutlu etmiştir.

Kendilerine Ağın'a ve evlerine yeniden dönüşlerinden dolayı hoşgeldiniz diyoruz.

Erol KORKMAZ

11/93'deki BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	A	Ğ	I	N		İ	L	A	H	E
2	N	A	S			L	A	L		H
3	K		L	İ	K	İ	D	İ	T	E
4	A	K	A	D	E	M	İ		R	M
5	R	A	H	İ	P		K	R	E	M
6	A	Y		L	A	F			N	İ
7		A	R		Z	A	T	İ		Y
8	A	H	A		E	N	E	R	L	E
9	H	A	K	İ		İ	S	M	E	T
10	İ	N	S	A	N		T	İ	K	